

blive lidt større end tidligere. Hvis den højtærede Minister vil tage et Raad fra min Side, saa er det dette, at han bliver staaende paa de 5,000 Kr. og ikke gaar hverken til højre eller til venstre. Der vil jo blive gjort Anstrengelser for at faa Summen op, men det kan jeg ikke tilraade, og endnu mindre, at man gaar ned med Summen, hvad der vel ogsaa vil blive gjort Forsøg paa fra anden Side. Jeg siger ikke dette, fordi jeg ikke kunde ønske, at disse Mennesker skulde faa noget mere, for det kunde jeg godt ønske dem. Jeg har hørt en Præst udtale, at han ønskede, at alle maatte faa 2 Heste og 6 Køer. Det kunde jeg ogsaa, men jeg ved blot, at dette Ønske ikke lader sig gennemføre, og jeg ser paa Sagen som den ærede tidligere Ordfører, der indledede Forhandlingerne, at jo større Ejendommene skulle være, des færre bliver der. Og man vil jo ikke vække Tilfredshed blandt Landarbejderne, naar man sætter hver 4de af dem i et stort, smukt og godt Sted, hvor han er fuldstændig uafhængig af andre Mennesker, og hvor han kan holde Hest og 3 Køer og helt holde sig inden for sin egen Dør, medens de 3 blive siddende i deres Lejestuer. Ud fra dette Synspunkt vil jeg være varsom med at forhøje Summen; thi mit Ideal er det, at hjælpe saa mange som muligt. Jeg er fuldstændig enig med den højtærede Minister i, at Laanesummen er sat forsvarelig, og kan han gennemføre den — hvad jeg er sikker paa, han kan; thi han staar jo bedre end hans Forgænger, der gennemførte den anden Lov —, tror jeg, at det vil være heldigt. Den, der ikke er tilfreds med en saadan Jordlod, bør ingen have.

Vi komme saa til det Tilskud, som Landarbejderne skulle møde med. Der er jeg fuldstændig enig med den højtærede Minister. Det kan jo nok siges, at det er vanskeligt for Landarbejderne at møde med disse Penge, og det har jeg set fra første Færd, at det vilde blive vanskeligt for mange. Er en Mand først kommen til at sidde i en Lejestue og har faaet en Børnefolk, er det umuligt for ham at samle Pengene. Men jeg har dog altid ment, og det har ogsaa vist sig at være rigtigt, at det ikke saa meget var de unge Mennesker, der skulde gifte sig, der skulde have disse Lodder, som de, der allerede havde sat Bo og vare komne til at leve som Landarbejdere. Det vilde være det heldigste, om det blev dem, der havde prøvet Livet noget først, der kom til at træde ind i disse Hjem. Og saadan er det

ogsaa gaaet paa min Egn. Men jeg har aldrig opdaget, at der har været nogen Vanskelighed for disse Landarbejdere ved at skaffe den omhandlede Tiendedel til Veje. De havde ganske vist ikke selv Pengene, men det var let for dem at faa nogen til at kautionere, og alene det, at der er nogen, der tør kautionere for disse Mennesker, er det allerbedste Bevis for, at det er dem, der bør have disse Lodder. Det har jo nemlig meget større Betydning, end at 2 Mænd skrive under paa et Dokument, hvori de erklære, at de tro, at disse Mennesker egne sig til at faa en saadan Lod. Naar jeg ser to Mænd skrive under paa en Veksel, ser, at de tør staa inde for et Laan, betyder det for mig meget mere end det andet. Er det dygtige og hæderlige Landarbejdere, tror jeg altsaa ikke, at der er nogen Vanskelighed for dem ved at skaffe denne Tiendedel, og som jeg sagde før, skal Staten have nogen Garanti for sine Penge, lader det sig ikke godt gøre at gaa under denne Tiendedel.

Disse tre Ting, som jeg nu har omtalt, ere jo Hovedpunkterne i det foreliggende Forslag, saavel som ogsaa, hvad der nu gælder. Der kan jo saa være forskellige enkelte Bestemmelser, som kunne være mer eller mindre heldige, og der er jo nu fra flere Sider fremkommet Anke over, at der ikke er nogen Ekspropriationsbestemmelse indført i Loven, hvad der jo paa et kort Tidspunkt var i den nugældende Lov, saa vidt jeg husker mellem anden og tredie Behandling. Der kan naturligvis siges en Del til Fordel for en Ekspropriationsbestemmelse. Det ærede Medlem for Sorø (Poul Christensen) gør sig jo altid til Talsmand derfor, og jeg tænker næsten, at en af de efterfølgende Talere vil gøre det samme, at dømme efter hans Udtalelser ved Finanslovens første Behandling. Der er selvfølgelig Egne, hvor Ekspropriationen kan have sin Betydning, Egne, hvor det er Fæste altsammen og derfor næsten umuligt at faa noget at købe. Paa min Egn har det ingen Betydning og vil heller ikke faa det. Det eneste, jeg kunde tænke mig, er — jeg har en Gang omtalt her, at vi have en Lensgreve, som er slem til at nedlægge hele Byer for at lægge dem ind under sine Skove til Dyrenes Benyttelse. — Hvis man tænkte sig, at Sogneraadet havde haft Ret til at ekspropriere Jord, hvor som helst det vilde i Kommunen, hvis en saadan Ekspropriationsbestemmelse altsaa havde været vedtagen som Lov, er jeg temmelig vis paa, at et bestemt Sogneraad for længe